

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 4:48 | 5:03 | 4:54 | 5:08

מוצאי שבת 6:01 | 6:03 | 6:01 | 6:03

רבינו תם 6:41 | 6:38 | 6:37 | 6:41

הילולא דצדיקיא

א - רבי צדקה חוצין מח"ס 'מקיץ נרדמים'

ב - רבי בן ציון רבין הכהן

ג - רבי אליעזר די אבילא זיע"א מח"ס 'מגן גבורים'

ד - רבי יוסף אבוחצירא

ה - רבי רפאל אהרן יפהן

ו - רבי דוד פוברסקי ראש ישיבת פוניבז'

ז - משה רבינו ע"ה אבי הנביאים

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

משכיל לדוד

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

ניתוק מהחומריות - תנאי לקבלת התורה

שבעולם האמת יתהלך הוא עם המלאכים ויתמודד עם שאלותיהם ועל כן עליו להתרגל לענות להם תשובות. וזוהו שמשו ענה תשובה בעצמו למלאכי השרת הוא העניק כוח לכל הדורות הבאים אחריו להשיב תשובה למלאכים.

וכמו כן נראה להוסיף שהתורה ניתנה במרום דווקא, משום הסמליות שבדבר, שעל האדם לדעת שבכדי לקבל את התורה עליו להתנתק כליל מן הגשמיות ולהעלות עצמו כמה טפחים מעל פני הקרקע כיון שהגשמיות והחומריות אינם עולים בקנה אחד עם דברי תורה, ועל מנת שהתורה תוכל לחול בקרב האדם עליו להתנזר מן ההבלים. ואכן משה שעלה למרום לא הכניס לפיו מאכל ומשקה במשך ארבעים יום וארבעים לילה והיווה בכך סמל לעולם כולו שיש להיבדל מן הגשמיות לצורך קבלת התורה.

ועד כדי כך הדברים חמורים הם שאפילו אוהל מועד לא היה מקום מספיק מקודש ורוחני לצורך קבלת התורה, וכל זאת משום שהיה עשוי מדברים חומריים כיריעות וכדומה, ומשמע שבכדי לקבל את התורה צריך האדם להתנתק כליל מן ההבליות שבעולם הזה ורק כך יזכה שהתורה תתקיים בו. והנה אף הקב"ה נגלה לבני ישראל על ההר והעניק להם את התורה על גבו, שההר מסמל ניתוק מן הארץ והתרוממות מעל גבי החומר, והוא לימוד למקבלי התורה ולכל הדורות הבאים אחריהם.

וראיתי חידוש המובא בשמו של הגאון רבי חיים זייצ'יק זצ"ל ראש ישיבת 'אור יוסף', השואל מדוע במצות השבת בדווקא ביקש הקב"ה ממשו להקהיל את בני ישראל ולצוותם על השבת, מה שאין כן בשאר ציווי המצוות שאותם מסר משה קודם לאהרן ואחר כך לבניו ואחר כך לזקנים ואחר כך לכל ישראל (עירובין נד, ב). והנה בענין השבת מוצאים אנו שינוי באופן העברת ציווי ה', שנתבקש משה לכנס את העם יחדיו ולהעביר להם את דבר ה' בקולו הוא.

ויישוב הדברים נעוץ בכך שמשו רבנו עלה למרום וחש את טעמם הערב של העולמות העליונים, והרי ידוע הוא שהשבת היא מעין עולם הבא, ואם כן רק משה ששהה במרום ביכולתו להעביר את התחושה החדה והברורה לגבי מתיקותו של גן עדן. וכגון אדם שהיריח בושם מיוחד ומספר זאת לידידו דבריו אמינים פי כמה מזה שרק שמע שלבושם פלוני יש ריח ערב במיוחד. ובכדי שחלילה לא יוטל שום צל של ספק אצל עם ישראל לגבי מתיקות עולם הבא, משה רבנו שעלה למרום וחש זאת על בשרו יכול לצוותם על כך ולהעמידם על אמיתות הדברים.

וידוע שכל מי ששומר שבת כאילו קיים את כל התורה (זו"ח בראשית מדרש הנעלם כט, ב מאמר נעשה אדם), נמצא ששבת ותורה חד הם. ומשום הכי נצטווה משה להקהיל את בני ישראל ולהזהירם על השבת שהיא שקולה כנגד כל התורה, ונמצא שהוא מזהירם על שניהם שבת ותורה, והמחיש להם את אור זוהר השבת.

"ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה" (שמות כד, יח)

משעלה משה רבנו למרום ביקשו מלאכי השרת לשורפו בטענה "מה לילוד אשה זה בינינו", אמר הקב"ה למשה השב למלאכים כנגד טענתם והסר את איומם מעליך, אמר משה לקב"ה מפחד אני מהמלאכים ישרפוני בהבל פיהם, ענהו הקב"ה - החזק בכסא כבודי וענה להם תשובה, ומתוך כך שהחזיק משה את כסא כבודו של ה' שאב ממנו את הכוח לסתום את טענות המלאכים (שבת פח, ב).

ולמקרא מדרש זה יש לחדד ולהבין מספר דברים. ראשית מדוע משה פחד לענות למלאכים תשובה, הרי הוא עלה למרום בציווי של הקב"ה וקידש עצמו ועלה בדרגה כאילו הוא מלאך, ואם כן מה המקום לחששו של משה מפני המלאכים.

ועוד יש להתבונן מדוע הקב"ה לא ענה למלאכים תשובה בעצמו בראותו את החשש האוחז במשה, אלא ביקש ממשה לאחוז בכסא כבודו ומתוך כך לקבל השראה לעניית תשובה הולמת למלאכים.

ועוד קשה על מדרש זה, מפני מה נתבקש משה מלכתחילה לעלות למרום, הרי הקב"ה יכול היה להעניק למשה את התורה במדבר על הארץ ובכך היה מונע את כל הדין ודברים שהיה בין משה למלאכים, וביותר, שכבר נאמר על התורה הקדושה "לא בשמים היא" (דברים ל, יב), ואם כן משום מה ניתנה התורה למשה במרום.

ונראה להשיב על קושיות אלו תשובה אחת שבכוחה לשבר את האוזן והלב וליישב את הקשיים. הקב"ה בכוונה תחילה אמר למשה לעלות למרום ולקבל שם את התורה, היות וברצונו היה להעניק למשה את התחושה שהוא בחיר הבריאה ועל כן אין לו מה לחשוש מן המלאכים, שבשעה שאדם אוחז בידיו תורה ומצוות הרי שמתעלה הוא לדרגה רמה ונישאה ונחשב הוא כמלאכי השרת. וכמו כן ידוע הוא שמלכתחילה נבראו המלאכים כדי לשרת את האדם ולסעדו, אך משחטא האדם הראשון ואכל מעץ הדעת סולק מגן עדן וירד ממעלתו ומתארו עד שלא נחשב עוד לבחיר הבריאה. אך משה רבנו שקידש עצמו במותר לו, פרש מן האשה, ולא אכל ולא שתי כל זמן שהותו במרום, עלה ונתעלה לדרגת המלאכים ועל כן לא יתה לו כל סיבה לחשוש מפניהם, ואדרבה, בזוה שהתורה ניתנה למשה במרום העמיק בו הקב"ה את הידיעה שהממית עצמו באוהלה של תורה הרי הוא כשאר אופנים ושרפי הקודש. ומשה שעדיין לא היה מודע לדרגתו הגבוהה פחד מן המלאכים, שחשב שהם מתעלים עליו במדרגתם ועל כן אין לו יכולת להשיב להם תשובה הולמת.

וביקש הקב"ה ממשו לענות למלאכים תשובה בעצמו ולא השיבם בעצמו, היות ויש בכך המסר למשה ולכל הדורות שעל האדם להתרגל לענות תשובה למלאכים ולסתום את טענותיהם, שלאחר מאה ועשרים שנה עתיד האדם לעלות למרום, והיה אם נגזר דינו לטובה הרי

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

מה מונע מהגנבים לבצע את תאוותם?

הדרכת התורה בדרך שבה יש לטפל ביהודי שנכשל באיסור של גניבה, קובע מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל - הוא פלא גדול. הרי ידוע בכל מדינות העולם, היכן שהנוהג הוא על פי חוקות הגויים, שמטילים עונשים קשים על גנבים. לפעמים שופטים אותם רק על פי עד אחד, לפעמים על פי קרוב ונוגע בדבר, ואף על פי אומדנא. נוהג זה בא אצלם מסברא פשוטה והגיונית, כי אלמלא העונשים הללו 'איש את רעהו חיים בלעו'.

והנה אצלנו, אצל כלל ישראל, באה התורה ואומרת שהגנב לא מתחייב לשלם רק אם ראוהו שני עדים, וגם בזה אם הקדים והודה בגניבה קודם שבאו העדים הוא נפטר מן הקנס. ולא עוד, אלא גם אם כבר התחייב, אם אין לו מה לשלם הוא נמכר לעבד. ואז, לא זו בלבד שהוא נפטר מלשלם, אלא שמעתה מזמנים לו חיי נוחות, האדון מחויב להאכילו מאכלים טובים ומשובחים כפי שהוא עצמו רגיל, ולהלבישו בגדים טובים כפי שהוא עצמו נוהג ללבוש, ואין לו כלל דאגת פרנסה לכלכל את עצמו ובני ביתו.

והמתבונן בכך יתפלא, לכאורה בצורה כזו מה ימנע מהגנב לגנוב? כיצד יהיה סדר בעולם? הרי כל אחד יעדיף לגנוב כדי להגיע למצב של "ונמכר בגניבתו", להיות משוחרר מעול הפרנסה ולחיות חיי רווח על חשבון האדון?

אלא, כותב הרב אלישיב דבר נפלא ביותר: מכאן נראה שהתורה מלמדת אותנו נקודה חשובה ויסודית - אל לנו להעמיד את עמוד התלייה ואת חרב העונשים, שהם אלו שיהיו את בסיס האיום למנוע מגנבים לעשות רע, כי לא זה מה שימנע מהם לשנות את מהותם לחדול אחת ולתמיד מלפשוע. אדרבה, מה שיגרום להם להימנע מהגניבות היא דווקא ההנהגה הטובה והרחימאית שינהגו אתם, וההתייחסות כלפיהם בדרך כבוד וברגישות. זאת יחד עם השפעת המידות הטובות שיראו בבית האדון, שהן בסיס ההליכה בדרכי התורה והאמונה בקדוש ברוך הוא, הן יהיו ערבים שהסדר העולמי יתקיים וישתמר כראוי ויתמעטו הגנבים. סברת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה. כך היא דעת והשקפת התורה!

הדוגמה הקלאסית למידות טובות זוהי פרשת עבד עברי!

הגאון ר' מיכל זילבר שליט"א, מעיד את אשר ראה במחיצת רבו, הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל'. את היחס המיוחד במינו שזכתה לקבל ממנו העוזרת בבית, זאת שהיתה אמונה על מלאכת הניקיון.

מדי פעם הוא היה קורא לה באמצע העבודה ומבקש ממנה שתנוח מעט. גם הודיע לה באופן כללי שהוא מאוד ישמח אם תעשה את מלאכתה בצורה איטית וקלה, מאשר שתעבוד במהירות ובאופן מכביד ומתיש. זאת למרות שהאיטיות הזאת עלתה לו בתשלום נוסף משום ששילם לה לפי שעות.

היחס הזה של הענקת כבוד שרחש הרב אברמסקי לאותה עוזרת בוודאי גרם לה להסתכל בעין אחרת, טובה יותר, על התורה ודרכי הנועם שלה. גישה כזאת להתייחס בכבוד ראוי לכל אדם בשווה, מבלי לעיין מה טבעו ומעמדו, היא זו שמביאה שלום ושלווה בעולם.

ברכת רפואה מהמטוס

חגורים במטוס. כשהבין האב שהוא הגיע מעט באיחור, הוא לא ויתר ולא התייאש, ובכה והתחנן לפני אנשי הצוות של שדה התעופה שיתנו לו לעלות למטוס שלי למספר רגעים, רק כדי לקבל את הברכה המיוחלת לבנו החולה.

בחסדי שמים עלה בידו באופן פלאי ובלתי מוסבר לעורר את רחמיהם של אנשי הצוות והדיילים, והם אישרו לו לעלות אליי למטוס, ובנוסף עיכבו את זמן ההמראה כדי שהוא יספיק לקבל את ברכתי לרפואה שלימה. והיה הדבר לפלא גדול.

כשעמד היהודי לפניי, ברכתי אותו מעומק לבי שבנו יחלים ויזכה לרפואה שלימה בזכות אבותיי הצדיקים זיע"א. ובחסדי ה' המרובים בנו הבריא לחלוטין, ואף זכה להתחתן ולהקים משפחה ונולדו לו שלושה ילדים, כן ירבו.

אין ספק שאמונתו התמימה של האב בכוחו הגדול של הקב"ה לרפא את בנו ואמונתו בכוחם של הצדיקים לעורר במרומים רחמי שמים בזכות תורתם, הן שעמדו לו לסייעתא דשמיא מופלאה שניתנה לו האפשרות לעלות אליי למטוס ללא בדיקה, והמטוס כולו על כל נוסעיו ואנשי הצוות שבתוכו התעכבו בעבורו לצורך החלמתו של בנו.

באות השנים נחת אסון כבד על משפחה מהקהילה היהודית בשטרסבורג שבצפון צרפת. בנם חלה במחלה קשה מאד והרופאים שניסו לטפל בו כמעט ונואשו מחיו.

בצר להם עלו בני המשפחה והידידים לקברו של הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א במרוקו והתפללו מקירות לבם על החולה, שיזכה להיושע מצרתו ויקום ממיטת חוליו.

לאחר התפילה על ציון הצדיק פנה רבי מרדכי כנפו הי"ו, בעל הבית שלי במרוקו לאביו של החולה ואמר לו:

"רבי דוד פינטו שליט"א, נכדו של רבי חיים פינטו זיע"א, נמצא כעת בשדה התעופה פה במרוקו. כדאי לך למחר להגיע לשדה התעופה ולבקש ממנו שיברך את בנך בזכות אבותיו הקדושים זיע"א. קח עימך בקבוק מים שהרב יברך עליו, ובעזרת ה' תזכו לראות ישועה גדולה בעניינכם".

אביו של החולה, שהיה יהודי פשוט ובעל אמונה תמימה בכוחם של הצדיקים, מיהר לצאת לשדה התעופה, ובדרכו נשא תפילה שהמטוס שלי יתעכב והוא יספיק לפגוש אותי ולקבל ממני ברכה לבנו.

כשהגיע האב לשדה התעופה, השעה הייתה קרובה מאד לשעת ההמראה וכבר כל הנוסעים ואני בתוכם ישבנו

במרה מפטירין

הפטרת השבוע: "זיכרות יהודיע" (מלכים ב. יא) בני אשכנז מתחילים מ"בן שבע".

הקשר לפרשה: בשבת זו, "שבת שקלים", נקרא בפרשת מחצית השקל, ומכאן הקשר להפטרה שבה מוזכר ענין השקלים שתרמו בני ישראל לחיזוק בדק הבית בבית המקדש. ומוסיפים ב' פסוקים מהפטרת ראש חודש "השמים כסאי".

נצור לשונך

מה יכול להועיל לתשובה שלימה?

תולה ארץ על בלימה

אדם שדיבר על פלוני דבר העלול להזיק, בכך עבר גם על עבירה שבין אדם למקום וגם על עבירה שבין אדם לחברו. חרטה, וידוי וקבלה לעתיד יכולים להועיל בתשובה רק על עוונות שבין אדם למקום. על עוונות שבין אדם לחברו אין כפרה כל עוד לא ביקש החוטא מחילה מחברו.

דברים אלו מתייחסים רק למצב שבו כבר נגרם נזק על ידי אותו דיבור. אם נאמרו דברים העלולים להזיק, אולם טרם נגרם נזק של ממש, מוטלת על המדבר האחריות לעשות ככל יכולתו למניעת הנזק.

דרך מעשית למניעת הנזק תהיה בכך שהמדבר ייגש אל כל מי ששמע את הדברים העלולים להזיק ויסביר לו שהדברים לא היו מדויקים.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

לימוד התורה נרכש בעמל ויזע

"ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה" (שמות כד, יח)

משעלה משה למרום קמו כנגדו המלאכים ושאלוהו "מה לילוד אשה זה בינינו", וכמעט נתחייב בנפשו עד שהשיב להם תשובה שבא להוריד את התורה לבני ישראל המצויים על הארץ, היות והעולם לא יכול להתקיים ללא דברי התורה הקדושה. וכשקראתי מדרש זה הגעתי לידי פליאה עצומה, הרי רק עתה כשבני ישראל אמרו נעשה ונשמע ירדו המלאכים מן השמים והכתירו לראשו של כל אחד מעם ישראל שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, ואם כן אם המלאכים לא היו מעוניינים שעם ישראל יקבלו את התורה מדוע שמחו עימם בשמחתם והכתירו כתרים לראשם. ואם אכן שמחו בשמחתם, מפני מה קמו כנגד משה בזמן שעלה למרום ורצה להוריד את התורה לעמו.

ונראה להשיב שהתקוממותם של המלאכים לקראת בואו של משה יש בה מסר עצום ללמדנו שהתורה לא בשמים היא ומקום לימודה בארץ, ועל כן כשאמרו עם ישראל נעשה ונשמע קשרו המלאכים כתרים לראשם והביעו את שמחתם שהתורה הגיעה ליעודה האמיתי שהוא מושב הארץ שם עליה להילמד ולהתקיים. אך כשעלה משה למרום חשבו המלאכים שכל רצונו ללמוד תורה בשמים ועל כן קמו להורגו, שהרי מקום לימוד התורה הוא בארץ ולא בשמים, וכשהסבירם משה שמטרת עלייתו למרום היא בכדי ללמוד תורה מפני הגבורה על מנת להעבירה לארץ ככתבה וכלשונה נתרצו ועזבוהו לנפשו.

ולימוד התורה נרכש בעולם הזה בעמל ויזע היות ויצרו הרע של האדם משחר לפתחו ומנסה להכשילו פעם אחר פעם וכל זאת בכדי לבטלו מלימודו, וככל שניסיונותיו של האדם קשים לצורך לימודו כך השכר הולך ומתעצם, שאינו דומה לימוד הנרכש בקלות ללימוד הנרכש לאחר עמל ויגיעה עצומה.

שמעתי פעם על אדם שקיבל על עצמו החלטה חזקה שבמשך שעתיים ביום בין השעה תשע לאחת עשרה בבוקר הוא מקדיש זמנו אך ורק לימוד התורה מבלי להתפנות לעסקים כלל. באחד הימים ניגש אליו אדם בדיוק בשעות המוקדשות ללימוד תורה, ורצה לעניין אותו בעסקה מסוימת שאם תצא לפועל הוא יוכל להרוויח סכום כסף גדול שיכלכל אותו במשך תקופה ארוכה. אותו אדם לא התפנה להצעה אלא המשיך ללמוד כאילו לא ארע דבר.

כשראה בעל העסקה שאין לו עם מי לדבר, הוא ניגש לאשתו של הלומד ואמר לה שהתנהגותו של בעלה מעוררת תמיהה, היות ורק משוגע לא יחטוף כזו מציאה בשתי ידיים. האשה מהירה לבית המדרש על מנת לדבר עם בעלה, אך דבריה נפלו על אוזניים אטומות. כשהגיעה השעה אחת עשרה הרים אותו אדם את עיניו מספרי הלימוד שהיו מונחים לפניו ואמר לאשתו - דעי לך שאיש זה שבא אלי הוא פשוט יצר הרע בלבוש אדם, וכל זאת בכדי לנסות אותי אם אכן אעמוד בקבלה שקבלתי על עצמי. והוסיף ואמר לאשתו שאם אכן היתה זו הצעת פרנסה טובה אזי הקב"ה היה מסבב שאדם זה יבוא בשעות הצהריים או הערב ולא דווקא בזמן המיוחד ללימוד.

פניני הפרשה

דיבורים מיותרים גורמים לנזק

"על כל דבר פשע על שור על חמור" (שמות כב, ח)

בדרך הרמז מבאר בספר 'כף הכהן', על פי המשנה באבות (א, יז) "וכל המרבה דברים מביא חטא". וזהו שאמר: על כל דבר - לשון דיבור, שמרבה דברים, פשע - מביא חטא. אולם, זה דוקא "על שור על חמור", היינו בעמי הארצות שהם משולים לשור וחמור, אולם תלמידי חכמים - אפילו שיחת חולין שלהם צריכה תלמוד.

מרוויח יותר ממה שמפסיד

"וכי ישאל איש מעם רעהו" (כב, יג)

מצות ההשאלה, כותב הרב 'פלא יועץ' - היא חסד גדול, הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד. ואף אם יפסד לו חפצו מעט, יותר ממה שהוא מפסיד הוא מרוויח בשכר שמקבל מאת ה' על החסד שעשה. וגם ברכות יעטה מאת השואל.

וכל אדם - יזהיר את אשתו שתהא טובת עין ויקנה כלים יתרים בתוך ביתו כדי להשאילם לאחרים, ולא ישיבו פני שואל ריקם, והשי"ת ישלם להם שבעתיים אל חיקם.

ובכלל מצות הנדיבות, שיהא האדם נדיב בגופו ובחכמתו ומעצותיו לעזור לכל שואל ממנו עזרה. ולא ימנע שום טוב בהיות לאל ידו לעשות, עשה יעשה בעין יפה בין רב ובין מעט כפי יכולתו - כי בכל זה עושה נחת רוח ליוצרו וגמולו הטוב ישלם לו.

פחד מות מציל מהמות

"ונקי וצדיק אל תהרג" (שמות כג, ז)

רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, מבאר שלפעמים מספיק שהאדם יהיה לו פחד מוות, ובזה לבד מתכפרים לו עוונותיו ונחשב כאילו הוא מת, ולכן ההלכה אומרת שאדם שדנו אותו בבית דין למיתו, ורגע לפני ביצוע הפסק בא אדם ואומר שיש לו עליו לימוד זכות, מחזירים אותו לבית הדין ומלמדין עליו זכות.

ולכאורה קשה, שהרי נאמר בפסוק "א-להים ניצב בעדת אל" וכבר נפסק עליו חובה ואיך הדבר ישתנה לזכות? אלא שפעמים והקדוש ברוך הוא רוצה שיהיה לו רק פחד מוות, ואז הוא חוזר בתשובה, ומתכפר לו ונעשה זכאי.

ברכה אישית לפי טעמך

"ועבדתם את ה' א-להיכם וברך את לחמך" (שמות כג, כה)

איזהו עבודה שבלב? זו תפילה, כפי שדרשו רבותינו זיכרונם לברכה. "ועבדתם" - לשון רבים היינו תפילה בציבור - 'וברך את לחמך' - של כל יחיד ויחיד מהם, והטעם שפתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד, כותב רבינו יעקב בעל הטורים; ועבדתם - לשון רבים שהיא תפלת רבים שאינה נמאסת. וברך את לחמך - בלשון יחיד, שלכל אחד ואחד מברך לפי עניינו.

ה'חתם סופר' מטעים זאת לפי שכל אחד מגין ומכפר על חברו בהתחברם יחד" והמהרש"א (בבא מציעא קז, ב) מסביר, ש"ועבדתם" זהו קיום המצוות, ובזה כולם ערבים זה בזה, אבל להסתפק בלחם ומים זו נחלת יחיד סגולה, לכן נכתב בלשון יחיד.

עיניהם? חיגר, בעל מום, עני ומסכן יושב על סוס כאשר הוא אוזח במושכות. מאחור יושב גבר בריא, שמנסה לשדוד את האומלל. כולם צידדו בחיגר וכעסו על האיש שאינו מתבייש להתאכזר כך אל החיגר המסכן.

ראה האיש כי כלתה אליו הרעה, וביקש לגשת לרב העיר, הלוא הוא בעל ה'בן איש חי'. כאשר יפסוק כך יעשה. נכנסו השניים אל הרב. כל אחד סיפר את גרסתו. ה'בן איש חי' בחכמתו ובחוש הצדק הדק שבו, הבחין מיד שהצדק עם בעל הסוס והחיגר הינו אדם רע מעללים ורמאי, המנצל את מומו כדי להשיג דברים במרמה. הוציא את הסוס מחזקתו של החיגר וסילקו בבושת פנים.

אך לפני שנפרד מבעל הסוס אמר לו: "אתן לך עצה טובה - בפעם הבאה שתיקח טרמפיסט אל תיתן את ההגה בידו. אל תיתן לו את המושכות".

כאמור, אנו מורכבים מסוס ואדם. יש בנו את החלק החומרי ואת החלק הרוחני. אי אפשר להתעלם מהגוף, הוא קיים, חי ובעוט. צריך לתת לו את צרכיו. אבל הבה, לא ניתן לו את המושכות.

ישנם אנשים 'נדיבים' וטובי לב' שנותנים לגוף בחפץ לב את המושכות. לבסוף הגוף דוחה מעליו את הרוחניות, ושולט אף על הנשמה. את המושכות אסור לעזוב בידי אחרים, ויהי מה.

נזכור, כאשר אדם מעיר לך על דבר מה שלדעתו אינך נוהג בו כשורה, אמנם האינסטינקט המידי הוא להתנגד, להשיל את הביקורת ולהסיט אותה הצדה, אבל ייתכן שההערה נכונה וייתכן שלא. כדאי וראוי לקבל את הדברים בתשומת לב, וחשוב, ערוך חשבון נפש, אולי באמת הצדק עמו, אולי באמת יש מה לתקן. נקודת המוצא צריכה להיות: אדרבה, אני חפץ לשמוע מוסר, חפץ לדעת כיצד אני נראה בעיני אחרים, שהרי אדם אינו מסוגל לראות בעצמו את פגמיו ואת טעויותיו.

התורה מצווה אותנו "אל תשנא את אחיך בלבבך, הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא י, טז). השנאה הגדולה ביותר היא, כאשר אין מוכיחים את הזולת. מי שאוהב את השני ורוצה בטובתו יוכיח אותו על חסרונותיו. "כי את אשר יאהב ה' יוכיח" (משלי ג, יב). הקב"ה מוכיח את אהוביו. לחוטאים הוא מניח להינמק בחטאם. אינו מעוררם לשוב בתשובה ולתקן את מעשיהם. **אם אינך מוכיח, אות הוא שאינך אוהב.**

מה הכעס, הרי האדם שמעיר לך רוצה לתקן את מעשיך, לסייע לרוחניות שלך, לנקות כתם שמצוי על נשמתך, שהוא חמור בהרבה מכתם על החולצה. מדוע כששומעים הערה מיד נלחצים, מיד מנסים לנער את המוכיח ולהעמידו במקומו? צריכים היינו לקבל באהבה את הדברים ולנסות לתקן מעשינו כל עוד הדבר אפשרי. "כל זמן שהנר דולק אפשר לתקן!"

רבינו יוסף חיים מבבל זיע"א בעל ה'בן איש חי', מספר שפעם עמד אדם חיגר על אם הדרך. עני היה, עייף, רעב וצמא. פשט ידו וניסה לעצור 'טרמפ', אך אף אחד לא עצר. פתאום עוצר לידו סוס, יורד הרוכב ושואל אותו ברחמים: "מה חפצך?" אומר לו החיגר: "אני רעב וצמא, כמה ימים לא בא אוכל לפי". מוציא הרוכב מצקלונו דברי מאכל ומשקה, נותן לעני המסכן, וממתין לו בסבלנות עד שישיב ויותר.

כשסיים החיגר לאכול נפנה האיש לעלות לסוס ולהמשיך בדרכו. פונה אליו החיגר בתחינה: "רגע אחד, אולי תוכל לעזור לי בעוד דבר, אולי אתה נוסע במקרה לעיר פלונית?" אמר לו הלה: "אכן כן". שואל החיגר: "ואולי יכול אתה לקחת אותי עמך?" האיש, שהיה בעל חסד גדול, הסכים לקחתו. חשב החסיד לעצמו: אם אשב אני קדימה ואוחז במושכות והחיגר יושב מאחור הוא עלול ליפול, שהרי אין לו רגליים כדי להיאחז בסוס. יישב אפוא החיגר קדימה ויאחז במושכות ואני אשמור עליו מאחור שלא ייפול.

כך עשו, והגיעו לעיר בשלום.

כשהגיעו לכיכר העיר מסתובב החיגר לאחור, פונה אל בעל הסוס ואומר לו: "טוב, הגענו ליעדנו. תגיד תודה ותרד מהסוס". הלה נדהם לרגע מעוזת הפנים של אותו עני, אך מיד התעשת וצעק: "כפוי טובה שכמוך, האינך מתבייש? מה לא עשיתי בשבילך? האכלתיך, השקיתיך, לקחתי אותך למחוז חפצך תוך כדי שאני דואג שתשב במקום נוח ובטוח על הסוס, ועתה הנך משלם רעה תחת טובה?"

החיגר אינו טומן ידו בצלחת: "אתה הוא זה שצריך להתבייש. אני נתתי לך 'טרמפ' והבאתי אותך לעיר, ועכשיו אתה רוצה לגזול ממני, העני והדל, את הסוס, הרכוש היחיד שנותר לי".

כמובן שמיד התקהלו אנשים רבים סביב. הם שומעים את הוויכוח המעניין ומיד נוטים לצדו של החיגר... מה הם רואים מול

אנשים בדרך כלל אינם אוהבים לשמוע דברי תוכחה. מה הם כן אוהבים? דרשה טובה, דרשה שיש בה הרבה סיפורים מרתקים, גימטריות ופרפראות, רעיונות קלילים, מעשיות שהדרשן מספר על עצמו ועל סביבתו - נסעתי למקום פלוני, ראיתי כך וכך, פגשתי את זה וזה. זהו רב פופולארי שרבים נוהרים לשמוע אותו.

לעומת זאת, יהיה הרב צדיק ומפורסם ככל שיהיה, אם יתחיל בתוכחות ישירות, בפעם הראשונה כאשר אין יודעים עדיין את תוכן דרשותיו יבואו המונים לשמוע, בפעם השנייה אולי יבואו עשרות בודדות, בפעם השלישית יבואו כמה אנשים בודדים, ופעם נוספת כבר לא תהיה. אנשים פשוט לא יבואו יותר. אנשים אינם אוהבים לשמוע תוכחות.

פרשתנו העוסקת בכמה וכמה מצוות שבין אדם לחברו, מאירה את הדרך הנכונה שהאיש היהודי צריך לצעוד בה, אך לא די בזה שאנו צועדים בבטחה בדרך התורה - עלינו גם להאיר ולהדריך את אלו שאינם צועדים במסילה העולה בית אל, שישבו למוטב ויתקנו את דרכיהם לטובה.

למעשה, מעורר רבה של כרמיאל, הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א בספרו 'מפיק מרגליות' - זו תופעה מדהימה ומעוררת תהייה. אם ניגש ונעיר לאחד מכם שיש לו כתם מכוער על החולצה מאחור, האם הוא ייפגע מכך? ודאי שלא. להיפך, הוא יודה מכל הלב על שהערנו את תשומת לבו, על החסד הגדול שגמלנו עמו. הוא בדיוק התכוון ללכת לחתונה, ועלול היה להסתובב כך עם בגדים חגיגיים כאשר כתם גדול מכער אותם. איך הוא היה נראה בתמונות, הצלנו אותו מבושה וכלימה.

נוסף ונשאל: אדם עומד לאכול דבר מה ואני מעיר לו שהאוכל מקולקל, מסוכן לבריאות, האם יכעס על כך? ודאי שלא. הוא יודה לי על שהצלתי את בריאותו וינשק את ידי.

אם כן, מדוע כאשר מעירים לאדם שנהג בדבר מה שלא כשורה, שלא על פי ההלכה או דרך המוסר, הוא מיד מתקעס ומתקצף, עובר להתקפה: "מי שמך לשר ושופט עלי?" על